

İDARÎ YARGIDA KARARIN DÜZELTİLMESİ

Doç. Dr. Şeref GÖZÜBÜYÜK

I. Kararın düzeltilmesi ve gelişimi.

1. Bir yargı merci tarafından verilen hükmün düzeltilmesini, yerine bir yenisinin konulmasını, sağlamak için baş vurulacak yollara «kanun yolları» denilmektedir. Kanun yollarından biri de «kararın düzeltilmesi» yoludur. Bilindiği gibi, kararın düzeltilmesi müessesesi Türk hukukunun geliştirdiği bir kanun yoludur (1). Buna benzer bir usulün İsviçre Federal Mahkemesi Önünde Uygulanacak Hukuk Usulü kanununda yer aldığı ileri sürülmüştür (2). Fakat İsviçrede uygulanan bu müessese, «kararın düzeltilmesi» müessesesinden ziyade, sebepleri genişletilmiş bir «muhakemenin iadesi» müessesesine benzemektedir (3).

2. İdari yargı alanında kararın düzeltilmesi müessesesine, 1938 yılında kabul edilen 3546 sayılı Danıştay Kanununun 50 nci maddesinde rastlamaktayız. Cumhuriyet devrinin ilk Danıştay kanunu olan ve 1925 yılında kabul edilen 669 sayılı kanunda, Fransız örneğine uygun olarak, kararın düzeltilmesi müessesesine rastlamıyoruz. 1938 yılından önceki devrede, Danıştaya, hukuk Yargılama Usulü Kanunundan mülhem olarak, kararın düzeltilmesi için bazı müracaatlar yapıldığını görmekteyiz. Danıştay, bu konuda yapılan müracaatlar üzerine, «kanunen tashihi karar usulü de cari bulunmadığı cihetle vaki talebin reddine» karar vermiştir. (4).

-
- (1) İ. H. Karafakih, Hukuk Muhakemeleri Usulü, Ankara, 1952, s. 262; T. Taner, Ceza Muhakemeleri Usulü, İstanbul, 1955, s. 403; B. Gürdoğan, Tashihi Karar Müessesesi, Ord. Prof. Ahmet Esat Arsebük'ün Aziz Hatırasına Armağan, Ankara Hukuk Fakültesi Yayını, 1958, s. 286.
- (2) K. Demiroğlu, Hukukta Tashihi Karar, Türk Hukuk Kurumu Yayını, Ankara, 1945, s. 8.
- (3) Karafakih, *op. cit.*, s. 262.
- (4) Danıştay Kararlar Dergisi, sayı 1, s. 62.

3. Adli yargıda uzun zamandan beri uygulanmakta olan kararın düzeltilmesi müessesesi, Adliye Encümeni mazbatasında da belirtildiği gibi, idari yargı alanına «diğer bir kanun yolu olarak» kabul edilmiş ve bunun sebepleri ve şartları 3546 sayılı Danıştay Kanununda yer almıştır (5). Aynı müessese, esas itibariyle, bu gün yürürlükte olan 24/12/1964 tarih ve 521 sayılı yeni Danıştay Kanununda da aynen muhafaza edilmiştir.

4. Kararın düzeltilmesi yolu ile, Danıştayın gerek hüküm mahkemesi olarak, gerekse temyiz mercii olarak vermiş olduğu kararların, bir defaya mahsus olmak üzere, belli bir süre içinde, ve kanunda belirtilen sebeplerden dolayı tekrar gözden geçirilmesi ve muhtemel hataların önlenmesi, sağlanmaktadır. Danıştayın bir içtihadı birleştirme kararında da belirttiği gibi, kararın düzeltilmesi «yeni bir ihtilâfı tazammun etmediği cihetle ayrı ve müstakil bir dava ve ihtilâf telakki edilemez.» Bu yol ile varılmak istenen amaç «yeni bir ihtilâf hallettirmek olmayıp evvelce dava mevzuu yapılan ihtilâf hakkında şu veya bu sebeple verilmiş olan kati bir kararın tekrar aynı kaza merciinde bir kere daha incelenmesini» sağlamaktan ibarettir (6).

II. Düzeltilmesi İstenebilecek Kararlar.-

5. Danıştay Dava Dairelerinin ve Dava Daireleri Kurulunun kararlarına karşı düzeltme isteminde bulunulabilir. Bunlar tarafından verilmiş olan ara kararlarına, yürütmenin durulması gibi tedbir kararlarına karşı düzeltme yoluna baş vurmamak imkânı yoktur (7). Danıştayın idari dairelerinden verilen kararlara karşı da düzeltme isteminde bulunulamaz.

Zira düzeltme müessesesi yalnız yargı kararları için ihdas edilmiştir. Esasen bu konuda Danıştay 3 üncü dairesi bir kararı dolayısı ile görüşünü açıklamak imkânını da bulmuştur. Bu karara göre, «Kararın düzeltilmesi müessesesi dava daireleri ile dava daireleri umumi heyetinden verilen kazai kararlara münhasır bir kanun yoludur. Halbuki... maddesine müsteniden verilen kararlar idarî mahiyette kati kararlardır. Bu itibarla kararın yeniden incelen-

(5) 18/5/1938 tarihli Adliye Encümeni Mazbatası, s. 10. Adliye Encümeni mazbatası, 14/12/1938 günlü Meclis oturumuna ait Tutanak dergisinin sonundadır.

(6) Danıştay Kararlar Dergisi, sayı 54 - 57, s. 91.

(7) Danıştay Kararlar Dergisi, sayı 54 - 57, s. 406.

rek tashihine kanunî imkan ve mesâğ olmadığından... dilekçenin incelenmeksizin reddine... karar verildi» (8).

6. Bilindiği gibi, adli yargıda yalnız yargıtay kararlarına karşı düzeltme isteminde bulunulabilir. Yargıtayın dışında kalan hüküm mahkemelerinin kararlarına karşı düzeltme isteminde bulunulamaz. Buna karşılık, idarî yargı alanında Danıştayın yargı kararlarına karşı ve bazı alt kademe idare mahkemelerinin kararlarına karşı da düzeltme isteminde bulunulabilir. Örneğin, Vergi Usul Kanununa göre, Vergi Temyiz Komisyonunun verdiği «kesin» kararlara karşı düzeltme isteminde bulunmak imkânı vardır.

III. Kararın Düzeltilmesi Sebepleri.

7. İdarî yargı yönünden kararın düzeltilmesi sebepleri, Danıştay Kanununda «tahdidi» olarak gösterilmiştir. Danıştay Kanununun 98 inci maddesinde belirtilen düzeltme sebepleri, Hukuk Yargılama Usulü Kanununun 440 inci maddesinde yer alan düzeltme sebeplerinin aynıdır. Yalnız her iki metin arasında dil bakımından fark vardır. Danıştay Kanununda yer alan düzeltme sebepleri şunlardır :

- a) Kararın esasına etkisi olan iddia ve itirazların kararda karşılanmamış olması;
- b) Bir ilâmda birbirine aykırı hükümler bulunması;
- c) Kararın usul ve kanuna aykırı bulunması;
- d) Temyiz yolu ile görülen işlerde görevli daire ve kurula ibraz olunan evrakta bir sania veya sahtelik bulunmuş olması.

8. Kanunda belirtilen düzeltme sebeplerinin dışında kalan bir sebepten dolayı düzeltme isteminde bulunulamaz. Esasen Danıştay, düzeltme istemlerinin büyük bir kısmını, kanunda gösterilen sebeplere dayanmadığından bahisle reddetmektedir. Danıştay, Yargıtay gibi, düzeltme isteminde ileri sürülen sebeplerle bağlıdır (9). Düzeltme isteminde ileri sürülmeyen bir sebepten dolayı, düzeltmeye kendiliğinden karar veremez.

(8) Danıştay Kararlar Dergisi, sayı 93 - 94, s. 9; Danıştay 3. Dairesi, 15/5/1964, E. 64/73, K. 64/74; Benzer bir karar Danıştay 5. Dairesi tarafından verilmiştir: Danıştay Kararlar Dergisi, sayı 46 - 49, s. 171.

(9) Bu hüküm Yeni Danıştay Kanununun 98 inci maddesinde yer almıştır.

Düzeltilme sebeplerini, kanundaki sıraya uygun olarak, kısaca gözden geçirelim :

a) Kararın esasına etkisi olan iddia ve itirazların kararda karşılanmamış olması.

9. Burada bahis konusu olan «iddia ve itirazlar», gerek dava dilekçesinde, gerek cevap veya cevaba cevap dilekçelerinde ileri sürülen iddia ve itirazlar olmak gerekir (10). Bunların düzeltme sebebi sayılabilmesi için, kararın esasına müessir olacak kuvvet ve mahiyette olması ve gerekçeli olarak kararda karşılanmamış bulunması gerekir.

10. Gerek Danıştay, gerekse Yargıtay Kararlarını gerekçeli olarak vermek zorundadırlar. Bu husus kendi kanunlarında yer aldığı gibi (11), Anayasanın 135 inci maddesinde de yer almıştır : «Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır». Bütün bunlara rağmen tatbikatta, belki işlerin çokluğundan, her iki yargı mercii, bilhassa tasdik kararlarında gerekçe gösterme yoluna gidememektedirler. Çoğu zaman Yargıtay «dosyaya, gerekçeye ve takdire nazaran yerinde olmıyan itirazların reddile hükmün tasdikine» formülünü, Danıştay ise, «davada ileri sürülen iddialar, komisyon kararının dayandığı gerekçeler karşısında yerinde ve kararın bozulmasını sağlayacak durumda değildir.» formülünü kullanmaktadır (12). Bu durum da düzeltme istemlerinin artmasına sebep olmaktadır.

1. Bilindiği gibi Danıştayda yargılama, esas itibariyle, evrak üzerinde cereyan etmektedir. Danıştaydaki duruşmalarda, Yargıtaydakilerde olduğu gibi, tutanak tutulmamaktadır. Duruşmada ileri sürülen, kararın esasına etkisi olan iddia ve itirazların kararda karşılanmamış olması, Danıştayda uygulanan usul icabı, düzeltme sebebi sayılmamak gerekir (13).

(10) Danıştayda görülmekte olan temyiz davalarında ileri sürülen iddialara genellikle «itiraz» adı verilmektedir. Bu deyim Danıştay kararlarında oldukça çok kullanılmaktadır: Danıştay Kararlar Dergisi, sayı 1, s. 50 ve 51; sayı 43-44, s. 80 ve 90.

(11) Danıştay Kanunu madde 91, Hukuk Yargılama Usulü Kanunu, madde 439.

(12) Danıştay Kararlar Dergisi, sayı 98-90, s. 97.

(13) F. Azgur, Gerekçeli Yeni Danıştay Kanunu, Ankara 1965, s. 143.

b) Bir ilâmda birbirine aykırı hükümlerin bulunması.

12. Düzeltme sebeplerinden ikincisi, bir ilâmda birbirine aykırı hükümlerin bulunmasıdır. Burada dikkat edilecek nokta, kararın hüküm fıkrasında birbirine aykırı hükümlerin bulunmasıdır. Yoksa kararın gerekçesinde bir birine aykırı görüşlerin yer alması tekbaşına düzeltme sebebi sayılmamak gerekir. Burada bir noktaya daha işaret edelimki, kanaatimizce, gerekçe ile hüküm fıkrası arasındaki aykırılık da düzeltme sebebi sayılmalıdır (14).

13. Bir kararda «birbirine aykırı» hüküm fıkralarının bulunması, aynı zamanda bir «tavzih» sebebidir (15).

Kararın düzeltilmesi isteminin kabul edilmesi halinde, eski kararın ortadan kaldırılarak yeniden karar verilmesi gerektiği halde, tavzihte buna benzer bir durum yoktur. Tavzih ile müphemiyet ve aykırılık giderilir, fakat karar ortadan kaldırılarak yerine yeni bir karar verilmez. Yargıtay İçtihadı Birleştirme kararında belirtildiği gibi, «tashihi sebebi olmayan herhangi bir ipham ve tezadın tavzih sebebi olabileceği gibi tashihi karar hakkı kullanılabilmesi için de ilk önce temyiz kararındaki iphamın tavzihine ve tenakuzun refine lüzum ve ihtiyaç hasıl olabilir». (16).

14. Bir ilâmda bir birine aykırı hüküm bulunması haline, Danıştay 6. Dairesinin verdiği «Kemal Film» kararı örnek olarak gösterilebilir (16a) Danıştay bu kararında «davacı ile belediye arasındaki münasebet hususi hukuk hükümlerine tabi kiralayan ve kiracılık münasebetlerinden başka bir şey değildir» dedikten sonra «hiç bir hukuki esasa ve mesnede dayanmayan tazminat talebinin reddine» karar vermiştir. Danıştay kararında yer alan bu iki hüküm birbirine aykırıdır. Çünkü, davacı ile idare arasındaki münasebet bir hususi hukuk münasebeti olarak kabul eden Danıştayın, vazifesizlik kararı vermesi beklenirdi. Halbuki, Danıştay davayı esastan reddetmiştir. Bu karara karşı yapılan düzeltme istemi üzerine, Danıştay, davacı ile idare arasındaki münasebetin bir hususi hukuk münase-

(14) Aynı görüş için Bk. B. Gürdoğan, *op. cit.*, s. 299, F. Azgur *op. cit.*, s. 144. aksi görüş için Bk. K. Demircioğlu, *op. cit.*, s. 89.

(15) Danıştay Kanunu, madde 101.

(16) Resmî Gazete 23 Kasım, 5864; III T. Düstür, cilt 26, s. 3.

(16a) Danıştay 6. Dairesinin 13/12/1961 tarih ve E. 60/1457 K. 61/3952 sayılı kararı (Bu karar, Turan Güneş tarafından bastırılan düzeltme dilekçesinde ek olarak yayınlanmıştır).

beti olmadığı sonucuna vararak, eski kararını kaldırmış ve idareyi tazminata mahkum etmiştir (17).

c) Kararın usul ve kanuna aykırı bulunması.

15. Düzeltme sebeplerinin en geniş, kararın usul ve kanuna aykırı olduğu iddiasıdır. Usul ve kanuna aykırılık deyimini geniş olarak anlamak, mevzu hukukun yanında, hukukun genel ilkelerini, yangı içtihatlarını da ihtiva ettiğini kabul etmek isabetli bir yol olur kanısındayız (18). Bu konuda Danıştayın ilgi çekici bir kararını buraya aynen alıyoruz: «Mümasıl hadiselerde aynı veçhile karar vermek kanunun emrettiği bir usul icabı değildir. Diğer taraftan bir kanunun manasının bir tarihte bir türlü, diğer tarihte başka türlü anlaşılması her iki şıkta kanuna muhalefet noktasından tashihi karara mesnet tutulamaz. Zira tashihi karar sebepleri içinde mevcut olan kanuna muhalefet ancak teşrii bir metne saraha-ten aykırılık demektir. Yoksa kazaî tefsirler, yani kanun metninin telâkki şekilleri bu sebeple içinde yer almaz. Şu esaslar karşısında tashih talebinin reddine... karar verildi.» (19). Danıştayın bu kararından da anlaşıldığı üzere bir hukuk kuralı konusunda mahkemelerin değişik görüşe sahip olmaları, aralarında içtihat farkının bulunması bir düzeltme sebebi sayılmamaktadır.

16. Farklı içtihatların giderilmesi amacı ile çıkarılan içtihadı birleştirme kararları ile meydana gelen değişiklik bir tashih sebebi teşkil eder mi? Başka bir deyimle, daire veya kurul kararını verdikten sonra, kararın düzeltilmesi istemi karara bağlanmadan çıkan ve düzeltilmesi istenen kararlar çatışan içtihadı birleştirme kararına daire veya kurul uymak zorunda mıdır? Bu soruya danıştay, tatbikatı ile olumlu cevap vermektedir. Bu konuya örnek olmak üzere bedelsiz ithâl yolu ile yurda getirilen otomobillerden alınan istikrar fonuna katılma payı ile ilgili daire kararına, içtihadı birleştirme kararına ve düzeltme kararına kısaca temas edelim. Bedelsiz ithâl yolu ile yurda getirilen otomobiller için istikrar fonuna katılma payı adı altında alınan paranın iadesi ve işlemin iptali davacı tarafından istenmiştir. Bu konuda 8 inci daire, «334 sayılı

(17) Danıştay kararlar Dergisi, sayı 98-90, s.135. Danıştay 6. Dairesi, 3/4/1963, E. 62/873, K. 63/1062.

(18) B. Gürdoğan, *op. cit.*, s. 300.

(19) Danıştay Kararlar Dergisi, sayı 24, s. 28., 4. Daire. 27/4/1942, E, 40/415' K. 42/3636.

Anayasanın 61 inci maddesi, mali yükümlülüğünün ancak, kanunla konulabileceğini hükme bağlamıştır. Kanuna dayanan bir yetkiye istinat etse dahi, kararname ile mali külfet yüklemenin anılan 61 inci maddenin açık hükmü karşısında mümkün bulunmadığı açıktır. Bu itibarla, davacıya, kararnameye dayanılarak mali külfet yükletilmesi yolunda yapılan işlemin iptaline» karar vermiştir. (20). Bu karara karşı idare düzeltme isteminde bulunmuştur. Henüz düzeltme istemi karara bağlanmadan çıkarılan bir içtihadı birleştirme kararı ile (21) kararnamelere müsteniden istikrar fonuna katılma payı alınmasında mevzuata aykırılık bulunmadığı tesbit edilmiştir. İçtihadı birleştirme kararı üzerine düzeltme istemini inceleyen 12 inci daire, düzeltme sebebi olarak idarenin ileri sürdüğü kanuna aykırılık iddiasını kabul ederek bu konuda verilmiş olan daire kararını kaldırmış ve bu sefer içtihadı birleştirme kararından da bahisle davanın reddine karar vermiştir (22). Yukarıda kısaca temas edilen kararlardan da anlaşılacağı üzere, idarenin düzeltme sebebi olarak ileri sürdüğü kanuna aykırılık iddiası, içtihadı birleştirme kararı ile teyid edilmiş olmaktadır. Bu durumu gözönüne alan daire kendisi ve idare için uyulması mecburî olan içtihadı birleştirme kararına uygun olarak, düzeltme iddiasını kabul etmiş ve davanın reddine karar vermiştir.

17. Burada hemen işaret edelimki, düzeltme sebeplerinden usul ve kanuna aykırılık iddiası incelenirken üzerinde durulması gereken husus, düzeltmeye esas olan kararın verildiği tarihteki kanun ve usule uyulmuş olup olmadığıdır. Sonradan hukuk kurallarında meydana gelen değişme bir tashih sebebi olamaz.

18. Danıştaya yapılan düzeltme istemlerinin çoğunluğu «usul ve kanuna aykırılık» sebebine dayanmaktadır. Bu sebebin uygulanmasına örnek olmak üzere 6. Dairenin bir kararını zikrediyoruz: Sümerbank Genel Müdürlüğü ile Türkiye Emlâk Kredi Bankası müştereken, Porselen ve Çini Fabrikaları Limited şirketi kurmuşlardır. Bu şirketin yapacağı fabrika için, Sümerbank tarafından kamulaştırma işlemi yapılmıştır. Kamulaştırma işleminin iptali için açılan

(20) Danıştay 8. Daire, 22/9/1964, E. 64/3502 K. 64/6650 (Bu karar yayınlanmamıştır).

(21) Danıştay İçtihadı Birleştirme kararı, 31/10/1964, E. 64/1138, K. 64/363. Resmî Gazete, 9/10/1964, sayı 11828.

(22) Danıştay 12. Daire, 17/5/1965, E. 65/116 ve 115, K. 65/8 (bu karar yayınlanmamıştır).

dava Danıştay 6 inci dairesi tarafından reddedilmiştir. Davacı, kanuna aykırı hareket edildiği iddiası ile düzeltme isteminde bulunmuştur. Düzeltme istemini kabul eden daire bu konuda şu kararı vermiştir: «Hususi şahıslar lehine istimplâkin mahsus kanunlarında yetki verilen hallerde yapılabileceği 6830 sayılı İstimlâk Kanununun 1 inci maddesinde sarahaten ifade edilmiş bulunmaktadır. Olayda istimplâk kararının Sümerbank Genel Müdürlüğünün yapacağı fabrika için olduğu iddia edilmekte ise de incelenen dosyadan hakikatte istimplâk kararının adı geçen Genel Müdürlüğün Türkiye Emlak Kredi Bankası ile müştereken tesis ettiği Porselen ve Çini Fabrikaları Limited şirketi için olduğu anlaşılmaktadır. Şu hale göre hususi bir şahıs olan şirket lehine istimplâk yapılabilmesi için mahsus bir kanuna ihtiyaç olduğu zahirdir. Halbuki ortada bahsi geçen şirkete istimplâk yetkisi veren böyle kanun mevcut değildir... Hal böyle olunca Sümerbank Genel Müdürlüğünce bu iş için verilmiş karar yetkisiz bulunmuştur... düzeltilmesi istenilen kararın kaldırılmasına ve dava konusu kararın yetkisizlik cihetinden iptaline... karar verildi.» (23).

d) Temyiz yolu ile görülen işlerde görevli daire veya kurula ibraz olunan evrakta bir sania veya sahtelik bulunmuş olması.

19. Maddenin açık ifadesinden de anlaşılacağı üzere, bu sebep yalnız temyiz davalarına mahsustur. Danıştayın hüküm mahkemesi olarak verdiği kararlara karşı yapılan düzeltme istemlerinde bu sebebe dayanmaya imkân yoktur.

20. Bu hükümden Danıştaydaki bir temyiz davası dolayısıyla tarafların Danıştaya ibraz edecekleri evrakı anlamak gerekirse, bu hükmün tatbik kabiliyeti olmamak gerekir. Esasen, ilk derece mahkemesine ibraz edilmeyen bir evrakın temyiz merciine ibraz edilmesine usul hükümleri müsait değildir. Danıştay bir kararında, «esas davada yaptığı savunmada ileri sürmediği bir hususu düzeltme sebebi olarak ileri» süren ve «dava sırasında vermediği bir vesikanın suretini göndererek düzeltme isteğinde» bulunan davalı idarenin isteğinin usul hükümleri gereğince kabulüne imkân olmadığına haklı olarak karar vermiştir (24). Burada bahis konusu olan sania ve sahteliğin, alt kademe idare mahkemesinin kararından sonra, Da-

(23) Danıştay Kararlar Dergisi, sayı 89 - 90, s. 139.

(24) S. Akural I - Ziyilan, Danıştay Sekizinci Daire Kararları 1960 - 1963 Ankara, 1963, s. 43 - 44 8, Daire, 30/5/1962, E. 62/1419, K. 62/2794.

niştay kararını verinceye kadar geçen zaman içinde olması, şu veya bu şekilde sania ve sahtelikten sakat bulunan evrakın dosyaya konması gerekir (25). Burada bir noktaya daha işaret etmek gerekir, o da Danıştaya ibraz edilen evrakta vukubulan sania ve sahteliğin, bu evraka istinat eden kimse veya üçüncü bir şahıs tarafından yapılmış olması önemli değildir (26).

IV. Kararın düzeltilmesi isteminde taraflar.

21. **Düzeltilme isteminde bulunma yetkisi.**- Düzeltilme isteminde bulunma yetkisi esas davanın taraflarına aittir. Danıştay Kanununda açık bir hüküm bulunmamasına rağmen, Danıştay bu konu ile ilgili olarak, «kararların tashih yolu ile düzeltilmesini istemek yetkisi de ancak taraflara verilmiş bir hak» olduğuna (27), yahut «esas davada taraf olmıyan davacının, Danıştay kanunu gereğince düzeltilme talebinde» bulunamayacağına karar vermiştir (28).

22. Müdahil tek başına düzeltilme isteminde bulunamaz. Bilindiği gibi, müdahil ancak iltihak ettiği taraf ile birlikte hareket etmek zorundadır. Müdahilin iltihak ettiği taraf düzeltilme isteminde bulunursa müdahil de birlikte hareket ederek düzeltilme isteminde bulunabilir (29).

23. **Husumet.**- Kararın düzeltilmesi istemlerinde husumet, asıl kararda taraf olan kimseye yöneltilmelidir (30). Düzeltilme istemlerinde hasım olarak daima karşı taraf gösterilir. Hatta husumetten reddedilen bir davaya karşı yapılan düzeltilme istemlerinde hasım olarak yine esas ilâmda yer alan kimse gösterilmelidir.

V. Kararın düzeltilmesi isteminde süre.

24. Kararın düzeltilmesi isteminde süre 15 gündür. Bu süre

(25) B. Gürdoğan, *op. cit.*, s. 301; K: Demiroğlu, *op. cit.*, s: 96:

(26) K. Aral, Danıştay Muhakeme Usulü, Ankara 1965, s. 314, 315.

(27) Danıştay Kararlar Dergisi, sayı 36 - 37, s. 173; 5. Daire, 21/5/1947, E. 47/644, K; 47/1171.

(28) Danıştay Kararlar Dergisi, sayı 91, 92, s. 197, 8. Daire, E. 63/3647, K. 63/3584, 17/6/1963.

(29) Doç. Dr. Baki Kuru, Hukuk Muhakemeleri Usulü, Ankara Hukuk Fakültesi yayını, 1964, s. 434.

(30) Danıştay Kararlar Dergisi, sayı 36 - 37, s. 172; 5. Daire, 26/6/1947, E. 44/196, K. 47/1453.

yeni Danıştay kanununa göre, ilâmın tebliği tarihinden itibaren işlemeye başlar. Eski Danıştay kanununda, Hukuk yargılama usulü kanununda olduğu gibi, düzeltme süresi ilâmın tebliği tarihinden, yahut duruşmada tefhim edilmiş ise, tefhim tarihinden itibaren işlemeye başlardı. Tatbikatta gerek Danıştayda gerekse Yargıtayda, hemen duruşmadan sonra karar tefhim etmeye imkân olmamaktadır. Bu gerçeğe uygun olarak, yeni Danıştay kanunu düzeltme süresinin ilâmın tebliği tarihinden itibaren başlatılması esasını kabul etmiştir.

25. Hukuk Yargılama Usulü kanununa göre, taraflardan biri süresi içinde kararın düzeltilmesi isteminde bulunursa, karşı taraf kararın düzeltilmesi dilekçesinin kendisine tebliği tarihinden itibaren 15 gün içinde, kendisi kararın düzeltilmesi süresini geçirmiş olsa bile, düzeltme isteminde bulunabilir. Danıştay kanununda, Hukuk Yargılama Usulü kanunundakine benzer bir hüküm yer almadığından, Danıştay kararın düzeltilmesi dilekçesine verilecek cevap dolayısıyla düzeltme yolunu kabul etmemektedir. Danıştay bu konuda verdiği bir kararında aynen şöyle demektedir: «tashihi karar talepleri esas ilâmı tebellüğ eden tarafların kanunî müddet içinde düzeltme istemleri halinde tetkik olunabilir. Bir tarafın tashihi karar talebinin karşı tarafa tebliği üzerine buna verilecek cevaplarda müddet geçtikten sonra aynı kararın başka yönden düzeltilmesi talebinin ancak ilâmın o tarafa tebliği tarihine nazaran müddet içinde yapılmış olması halinde tetkiki mümkün olabilir» (31).

26. Bir alt kademe idare mahkemesi olan vergiler Temyiz Komisyonunun kararlarının düzeltilmesinde Hukuk Yargılama usulü kanunu hükümleri uygulanmaktadır. Böylece kararın düzeltilmesi konusunda Yargıtay ile Vergiler Temyiz Komisyonunun tatbikatında benzerlik, buna karşılık Danıştayındaki ile ahensizlik olmaktadır. Taraflardan birinin süresi içinde düzeltme isteminde bulunması halinde karşı tarafın, süresi geçse bile, cevap lâyihası yolu ile düzeltme isteminde bulunmasını istemek, başka bir deyimle bu konuda hukuk yargılama usulü kanununun koyduğu ilkenin Danıştayca benimsenmesi isabetli olur zannediyoruz. Danıştayın bugünkü görüşünü devam ettirmesi halinde, kararın düzeltilmesi bakımından, Vergi Usul kanununda, Hukuk Yargılama Usulü Kanunu yerine Danıştay kanununa atıfta bulunmak gerekir.

(31) Danıştay Kararlar Dergisi, sayı 50 - 53, s. 300; 4 Daire, 28/12/1950, E. 50/3387, K. 50/5934,

27. Düzeltme sebeplerini ihtiva etmiyen bir dilekçe ile düzeltme süresini kesmeye imkân yoktur. Danıştay kararında da belirtildiği gibi, «bilâhare bir lâyiha verileceğinden bahisle ... süre kesilemeyeceğinden ve Hukuk Usulü Muhakemeleri kanununun Temyiz sebeplerinin ayrı bir lâyiha ile bildirileceği yolunda mevridine münhasır ve temyiz arzuhalinin itasından itibaren bir hafta süre ile mukayyet bulunan hükmü idarî dava muhakeme usulünde yer almamış olmakla beraber esasen temyiz yoluna mahsus olan bu usulün tevsian karar tashihi yolunda tatbiki de mümkün» görülmemiştir (32). Kararın düzeltilmesi istemlerinde, gerek Danıştayda, gerek yargıtayda, kanunun öngördüğü süre içinde önce süreyi muhafaza dilekçesi vermek ve düzeltme süresi geçtikten sonra gerekçeli olarak düzeltme sebeplerinin bildirilmesi yolu kabul edilmemektedir.

VI. Düzeltme isteminin incelenmesi ve karara bağlanması.

28. **Düzeltme dilekçesi.**- Düzeltme istemi bir dilekçe ile yapılır. Esas itibariyle düzeltme dilekçesi, dava dilekçesinin ihtiva etmesi gereken hususları ve bunlara ilâve olarak düzeltilmesi istenilen kararın tarih ve numarasını ve düzeltme sebeplerini ihtiva etmesi gerekir. Düzeltme dilekçesinde öne sürülecek düzeltme sebepleri, Danıştay kanununun 98 inci maddesinde yer alan sebeplere uygun olarak yazılmalı ve dilekçe süresi içinde verilmelidir.

29. **İlgili daire veya kurul.**- Düzeltme istemi, esas kararı vermiş olan dava dairesi veya dava daireleri kurulu tarafından incelenir ve karara bağlanır (33). Daire veya kurul kararını vermeden önce karşı tarafın savunmasını ve kanunsözcüsünün düşüncesini alır.

30. **Duruşma.**- Yargıtayda düzeltme istemlerinin karara bağlanmasında kanunî bir mani olmamasına rağmen duruşma yoluna gidilmemektedir (34). Buna karşılık, Danıştayda bakılan düzeltme

(32) Danıştay Kararlar Dergisi, sayı 50 - 53, s. 367; 5. Daire, E. 49/2136, Fl. 50/14/07, 23/5/1950.

(33) Şeref Hocaoğlu, Danıştay ve Uyuşmazlık Mahkemesi karar Hulasaları, Ankara, 1963, s. 90. (5. Daire K. No: 62/1283)

(34) Yargıtayın bu tutumuna işaret eden S. Ş. Ansay'ın belirttiği gibi «ilk temyiz talebinde duruşma istendiği halde evrak üzründe karar verilmiş olduğu takdirde yapılacak tashihte bu duruşmaya yer vermemek, bir yandan tashihi kabul etmek ve bir yandan da bu tashihin sebebini tanınamamak olur.» Ord. Prof. S. Ş. Ansay, Hukuk Yargılama usulleri, Ankara Hukuk Fakültesi Yayını, 1960, s. 361).

istemleri dolayısıyla duruşma yapılıp yapılmamasına, düzeltme istemini inceleyen daire veya kurul karar vermektedir. Bilindiği gibi, Dava daireleri ve dava daireleri kurulunda, taraflardan birinin isteği üzerine, iptal davalarında ve miktarı beş bin lirayı aşan vergi resim, harç, para cezası, gecikme zamları gibi malî konularla ilgili davalarda ve tam yargı davalarında, duruşma yoluna gidilmektedir. Danıştay kanununun 78 inci maddesinde yer alan bu hükmün, Danıştayın kararında da belirtildiği gibi, «karar düzeltilmesi ... gibi kanun yollarına şumulü» yoktur (35).

31. İlk inceleme.- Danıştay düzeltme istemlerini ön kabul şartları, başka bir deyimle, düzeltme isteminin esasına bakabilmek için gereken ön şartlar bakımından inceler. Danıştay tarafından düzeltme istemleri üzerinde yapılan «ilk inceleme» billhassa,

a) ortada, aleyhine düzeltme isteminde bulunulabilecek bir yargı kararının bulunup bulunmadığı;

b) düzeltmenin esas davanın taraflarından biri tarafından istenip, istenmediği;

c) husumetin usulüne uygun olarak yöneltilip yöneltilmediği;

d) düzeltme dilekçesinin kanunî şartları haiz olup olmadığı;

e) Düzeltme isteminin süresi içinde yapılıp yapılmadığı;

noktaları üzerinde cereyan etmektedir. Ön şartların eksik olması halinde, işin esasını incelenmeden, düzeltme istemi reddedilmektedir.

32. Esas bakımından inceleme.- Ön şartlar bakımından düzeltme istemini kabul eden daire veya kurul, düzeltme istemini ileri sürülen düzeltme sebeplerinin varit olup olmadığı noktasından, başka bir deyimle işin esasını bakımından inceler.

3. Daire veya kurul, düzeltme sebeplerinin varit olmadığı veya ileri sürülen sebeplerin Danıştay kanununda yer alan sebeplerden olmadığı kanısında ise, düzeltme istemini reddeder. İleri sürülen düzeltme sebeplerinin varit olması halinde, eski karar ortadan kaldırılır ve düzeltme istemi ile bağlı olmak üzere, dosya yeniden incelenir ve karara bağlanır. Danıştay tarafından kabul edilen

(35) Danıştay Kararlar Dergisi, sayı 54 - 57, s. 279; 5. Daire, 28/5/1952, E. 51/623, K. 52/1666.

düzeltilme sebebi ortadan kaldırılan kararın değiştirilmesini gerektirecek nitelikte değilse, düzeltme üzerine verdiği kararda yine eski kararını tekrarlar. Bu duruma Danıştay 5. Dairesinin «x Borsası Umumî Kâtibî» kararı örnek olarak gösterilebilir. Danıştay 5. Dairesi, x Borsası Umumî Kâtibinin işine son veren Borsa Meclisi kararını iptal etmiştir (36). Bu karara karşı, x Borsası yönetim kurulu başkanlığı düzeltme isteminde bulunmuştur. Düzeltme sebebi olarak, iptal kararında «umumî kâtibin vazifesine son verilmesine âmil olan (bazı memurları devam defterinde vazifede imiş gibi göstererek kendi hususi işlerinde çalıştırdığı) hususu» nun meskut geçilmesi gösterilmiştir. Daire, ileri sürülen bu düzeltme sebebini kabul ederek kararını ortadan kaldırmış ve davayı yeniden inceliyerek yine eski kararını aynen tekrarlamıştır. Yalnız Danıştay yeni kararının gerekçesi arasında, düzeltme isteminde bulunan tarafın ileri sürdüğü hususa kısaca yer vermiştir (37).

34. Danıştay tarafından kabul edilen düzeltme sebepleri, hükmü değiştirecek mahiyette ise, Danıştay düzeltme sebebinin ortadan kaldırılan kararı etkilediği nisbette kararında değişiklik yapar. Yeni karar eskisinden farklı olur. Danıştay 4. Dairesi'nin Temyiz Komisyonu kararını **tasdik** eden karara karşı yapılan düzeltme istemi, adı geçen daire tarafından kabul edilmiş ve Temyiz Komisyonu kararının **bozulmasına** karar verilmiştir (38).

VII. Düzeltme isteminin etkileri.

35. **Düzeltme kararlarına karşı tekrar düzeltme istemi.** Düzeltme kararlarına karşı tekrar düzeltme isteminde bulunamaz. Bu husus açıkca Danıştay kanununda yer almıştır. 98. inci madde hükmüne göre dava daireleri ile dava daireleri kurulundan verilen kararlara karşı «bir defaya mahsus olmak üzere» kararın düzeltilmesi istenebilir. Esasen bu husus Danıştay kararları ile de teyit edilmiştir. Danıştay kararına göre düzeltme ile ilgili «madde nin istihdaf etiği gaye dava daireleri kararlarının düzeltme talebine binaen ancak bir defaya mahsus olmak üzere tetkik mevzuu olabileceğine merkezindedir. Bu kararlara karşı vaki olacak düzeltme talebinin reddi veya kabulü hakkında verilecek kararlar hakkında

(36) Kararın tam metni için Bk. Lütfi Duran, İdare Hukuku Meseleleri, İstanbul Hukuku Fak. yayını, 1964, s. 292.

(37) Kararın tam metni için Bk. L. Duran, *op. cit.*, s: 56:

(38) Danıştay Kararlar Dergisi, sayı 83 - 84, s.56.

tekrar tashih yolunun cereyanına cevaz verilmek, evvelki karara müessir bir tetkike yol açmak ve bu suretle fasit bir daire yaratmak» demek olacaktır (39). Aynı gerekçeye, iadei muhakeme isteminin redine dair verilen karara karşı düzeltme isteminde bulunulamıyacağı hakkındaki, içtihadı birleştirme kararında da rasthyoruz (49).

36. Danıştay bir kararında, düzeltme isteminin ön şartlarını incelerken yapmış olduğumuz maddî bir hata üzerine, düzeltme kararlarına karşı düzeltme isteminde bulunulamıyacağı hakkındaki içtihadını yumuşatmak nesafetini göstermiştir. Bu ilgi çekici karar şudur :

«Gerçekten kararın düzeltilmesi üzerine verilmiş olan kararın yeniden kararın düzeltilmesi talebine mevzu teşkil etmemesi, kararın tashihinin ancak bir defa müracaat olunabilecek bir kanun yolu olmasının tabii ve kanunî bir neticesi ise de, bu hal kararın düzeltilmesi hakkındaki talebin esastan tetkiki ile karara bağlanması vaziyetinde uyulması gerekli bir usul kaidesi olması lâzım gelir kararın düzeltilmesi talebi esastan tetkik edilmeyip de **maddi bir zuhule** müstenit bulunduğu ve bu zuhulün pek bariz bir surette meydana çıktığı takdirde kararın düzeltilmesi talebinin esastan incelenerek karara bağlanması iktiza eder ... süre aşımı noktasından ve maddi bir zuhule dayanılarak verilmiş ... olan kararın ortadan kaldırılarak kararın düzeltilmesi talebinin esası incelendi» (41).

37. **Yürütmenin durdurulması.**- Kararın düzeltilmesi yoluna başvurulmuş olması yargı kararının yürütülmesini durdurmaz. Fakat taraflardan birinin isteği üzerine Danıştay yürütmenin durdurulmasına karar verebilir. Sırf, düzeltme yoluna başvurulmuş olması sebebiyle kararın yürütülmemesi veya yürütmenin durdurulması, idarenin sorumluluğunu gerektirir (42).

(39) Danıştay Kararlar Dergisi sayı 50 - 53, s. 457; 5. Daire, 30/3/1950, E. 50/319 K. 50/878.

(40) Danıştay Kararlar Dergisi, sayı 54 - 57, s. 91; D. İ. G. K. 14/3/1952, E. 52/13, K. 52/86.

(41) İstanbul Baro Dergisi, cilt 36. sayı 4 - 6, 1962, s. 64; 6. Daire, 26/1/1962, E. 61/1979, K. 62/268.

(42) Akural - Ziylan, *op. cit.*, s. 46; 8 Daire, 7/12/1961, E. 61/2221, K. 61/3969.